

Brüssel, 20. veebruar 2023
(OR. en)

5220/23

COHOM 8
COPS 11
CONUN 6
COASI 1
MAMA 7
COEST 11
COAFR 5
DEVGEN 5
CFSP/PESC 31

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	20. veebruar 2023
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järelused ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2023. aastal

Delegatsioonidele edastatakse nõukogu järelused ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2023. aastal, mille nõukogu kiitis heaks oma 3932. istungil 20. veebruaril 2023.

**Nõukogu järeldused ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel
2023. aastal**

1. 2023. aastal tähistatakse **inimõiguste ülddeklaratsiooni 75. aastapäeva**. EL kinnitab taas oma kindlat pühendumust austada, kaitsta ja täita kõiki inimõigusi ning kaitsta nende universaalsust. EL seisab ühtselt ÜRO inimõiguste süsteemi kindla toetajana ning jätkab ühe oma välistegevuse prioriteedina kõigi inimõiguste aktiivset toetamist, kaitsmist ja edendamist. EL toetab tugevat ja tõhusat ÜROd, mis suudaks reageerida 21. sajandi väljakutsetele, toetab ÜRO peasekretäri aruannet „Meie ühine tegevuskava“ ning kutsub üles ÜRO inimõiguste süsteemi piisavalt rahastama. 30 aastat tagasi vastu võetud Viini deklaratsiooni ja tegevusprogrammi vaimus kinnitab EL veel kord, et inimõigused, ükskõik olgu siis kodaniku-, kultuurilised, majanduslikud, poliitilised või sotsiaalsed õigused, on **universaalsed, jagamatud, üksteisest sõltuvad ja omavahel seotud**. EL kutsub jätkuvalt üles laialdaselt ratifitseerima ja rakendama kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelist pakti ja muid inimõiguste konventsioone.
2. EL tervitab uue **ÜRO inimõiguste ülemvoliniku** ametisse nimetamist, toetab kindlalt tema volitusi ning kutsub kõiki riike üles austama tema sõltumatust ja tegema täielikku koostööd ülemvoliniku ja tema bürooga, tagades samal ajal piisava rahastamise. EL rõhutab, kui oluline on ÜRO ülemvoliniku büroo kohapeal tehtud töö, et aidata riikidel tugevdada oma riiklikku inimõiguste raamistikku. EL kutsub kõiki riike üles tegema täielikku koostööd inimõiguste süsteemiga, sealhulgas Inimõiguste Nõukogu ja erimenetlused ning teised temaatilised ja riigipõhised volitatud esindajad, aluslepingute organid ja inimõiguste olukorra üldine korrapärane läbivaatamine.

3. EL jätkab **koostööd kõigi maailma piirkondadega** ja heas usus tegutsemist, et parandada inimõiguste olukorda, ennetada ja lõpetada inimõiguste rikkumisi ning võtta süüdlased vastutusele. EL kohustub tegema koostööd ÜRO liikmetega rõhutamaks, et inimõiguste austamine on vastupidava, kaasava ja demokraatliku ühiskonna oluline element. Seejuures püüab EL tagada, et ÜRO inimõiguste foorumitel järgitaks terviklikku temaatilist tegevuskava ning jätkataks tegelemist kõige raskemate inimõiguste rikkumistega, olenemata sellest, kus ja kelle poolt need toime pannakse. EL kasutab kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas kogu maailmas rakendatavat inimõiguste rikkujate vastast ELi sanktsioonirežiimi, et muuta ja parandada inimõiguste olukorda kogu maailmas.
4. EL kutsub korduvalt kõiki maailma riike üles tagama **demokraatlike institutsioonide** nõuetekohane toimimine, õigusriigi, hea valitsemistava põhimõtete ja kohtusüsteemi sõltumatuse austamine ning võitlema karistamatuse vastu. EL on jätkuvalt pühendunud sellele, et edendada juurdepääsu õigusemõistmisele ja tõhusaid õiguskaitsevahendeid inimõiguste rikkumiste ohvritele. **Vastutusele võtmiseks** kutsub EL üles sõltumatult uurima rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumisi, sealhulgas neid, mis võivad kujutada endast rahvusvahelisi kuritegusid, ning toetab teiste sellekohaseid üleskutseid. EL jätkab Rooma statuudi universaalsuse edendamist selle 25. aastapäeval ning Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule poliitilise ja rahalise toetuse andmist. EL on jätkuvalt pühendunud kõige raskemate rahvusvaheliste kuritegude toimepanijate vastutusele võtmisele kooskõlas rahvusvahelise õigusega.

5. Nagu varasematel aastatel, võtab EL käesoleval aastal sõna **inimõiguste rikkumiste vastu kõikjal, kus need aset leiavad, ning peab ÜRO Peaassamblee kolmandat komiteed ja Inimõiguste Nõukogu asjakohasteks foorumiteks nende olukordade käsitlemiseks**. EL toetab asjakohaseid algatusi, mis peaksid olema Inimõiguste Nõukogu või kolmanda komitee päevakorras. EL jätkab juhtrolli võtmist Afganistani, Burundi, Eritrea, Etioopia, Korea Rahvademokraatliku Vabariigi, Myanmar/Birma ja Valgevenega seotud algatustes ning julgustab Etioopiat jätkuvalt tegema jõupingutusi leppimiseks, vastutusele võtmiseks ja üleminekuperioodi õigusemõistmiseks. EL jälgib tähelepanelikult Kambodža, Kesk-Aafrika Vabariigi, Kongo Demokraatliku Vabariigi, Gruusia (sealhulgas inimõiguste olukord Gruusia separatistlikes piirkondades Abhaasias ja Lõuna-Osseetias), Iraani, Liibüa, Lõuna-Sudaani, Mali, Nicaragua, okupeeritud Palestiina alade, Somaalia, Sri Lanka, Sudaani, Süüria ja Venezuelaga seotud algatusi, ning muid riigipõhiseid algatusi, kui see on asjakohane. EL osaleb aktiivselt erimenetluste volitatud esindajatega peetavates interaktiivsetes dialoogides ning üldistel aruteludel, et juhtida tähelepanu kriitilisele inimõiguste olukorrale, sealhulgas Venemaa Föderatsioonis ja Hiinas.

6. Eelkõige mõistab EL jätkuvalt kõige karmimalt hukka Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõja **Ukraina** vastu ning võtab sõna kõigi rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumiste vastu, sealhulgas seksuaalse ja soolise vägivalla vastu, mis tulenevad Venemaa sõjalisest agressioonist. EL tervitab ja innustab tegema täiendavaid jõupingutusi, mille eesmärk on tagada täielik vastutusele võtmine sõjakuritegude ja seoses Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõjaga toime pandud muude raskeimate kuritegude eest, sealhulgas võimalused agressioonikuriteo eest vastutusele võtmise tagamiseks. EL rõhutab oma toetust Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokuröri läbiviidavatele uurimistele ja Ukraina küsimustega tegeleva komisjoni volituste pikendamisele Inimõiguste Nõukogu poolt. EL kutsub Venemaad tungivalt üles täitma täielikult rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, lõpetama viivitamata ja tingimusteta oma agressiooni ning austama täielikult Ukraina suveräänsust, sõltumatust ja territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides. Samuti kutsub EL jätkuvalt Valgevene ametivõime üles lõpetama Venemaa agressioonisõja võimaldamine. EL jätkab olukorra tähelepanelikku jälgimist Venemaa Föderatsiooni poolt ebaseaduslikult annekteeritud Ukraina territooriumidel, sealhulgas Krimmi Autonoomses Vabariigis ja Sevastopoli linnas, ning toetab sellega seoses asjakohaseid algatusi.

7. Inimõiguste kriis **Afganistanis** süveneb, eelkõige naiste, tütarlaste ning etnilistesse ja usuvähemustesse ja -rühmadesse kuuluvate inimeste ja LGBTI-inimeste puhul, kelle inimõigusi süstemaatiliselt eiratakse. EL mõistab hukka kehalise ja surmanuhtluse taaskestamise ning Afganistani naiste ja tütarlaste õigusest haridusele ilmajätmise ning nende avalikus ja ühiskondlikus elus osalemise tõsise piiramise, sealhulgas neile kehtestatud keelu töötada vabaühenduste jaoks. EL toetab Afganistani inimõiguste olukorraga tegeleva eriraportööri volitusi ning rõhutab jätkuvalt Talibani vastutust inimõiguste ja põhivabaduste austamise tagamisel. EL väljendab jätkuvalt oma toetust kõigile **Myanmari/Birma** elanikele, sealhulgas rohingjadele ja teistele vähemustele, ning kutsub üles lõpetama kõik Myanmaris sõjaväelise režiimi vägivallaaktid kogu riigis ning vabastama tingimusteta ja viivitamata kõik need, kes on meelevaldselt kinni peetud, eelkõige 2021. aasta sõjaväelise riigipöörde tagajärjel, ning taastama demokraatliku protsessi kõigi sidusrühmade osalusel. Sellega seoses kordab EL vajadust võtta süüdlased vastutusele kõigi riigis toime pandud inimõiguste rikkumiste eest ning toetab jätkuvalt Myanmaris sõltumatu uurimismehhanismi tööd, kutsudes kõiki riike üles selle mehhanismiga koostööd tegema. EL kutsub **Iraani** ametivõime tungivalt üles austama inimõigusi, sealhulgas naiste ja tütarlaste õigusi, arvamus- ja väljendusvabadust, usu- ja veendumusvabadust ning rahumeelse kogunemise õigust. Samuti kutsub EL tungivalt üles lõpetama meelevalduste mahasurumine, vabastama kõik vägivallatud meelevaldajad ja tagama nõuetekohase menetluse kõigile kinnipeetavatele. EL kinnitab veel kord oma ühemõttelist vastuseisu surmanuhtlusele, mõistab hukka Iraanis käimasolevate meelevalduste raames hiljuti tehtud ja täide viidud surmaotsused ning kutsub Iraani valitsust tungivalt üles lõpetama kõik edasised hukkamised ning tegema täielikku koostööd Inimõiguste Nõukogu moodustatud sõltumatu teabekogumissmissiooniga. EL jätkab kodanikuühiskonna, inimõiguste kaitsjate, kriitiliste sõnavõtjate, sõltumatu meedia ning vähemusrühmadesse, sealhulgas rahvusvähemustesse, ja muudesse häbimärgistatud rühmadesse kuuluvate inimeste vastu suunatud süstemaatiliste siserepressioonide jälgimist ja hukkamõistmist **Venemaa Föderatsioonis** ja **Valgevenes** ning kutsub nende ametivõime tungivalt üles austama inimõigusi ja põhivabadusi. EL kutsub Valgevenet üles viivitamata ja tingimusteta vabastama ja rehabiliteerima kõik poliitvangid. EL kutsub Valgevenet tungivalt üles tegema täielikku koostööd rahvusvaheliste ja piirkondlike inimõiguste järelevalvemehhanismidega. EL kutsub Venemaa Föderatsiooni üles tegema täielikku koostööd kõigi erimenetluste osas, mis on

seotud inimõiguste olukorraga Venemaa Föderatsioonis. EL kordab taas oma tõsist muret inimõiguste olukorra pärast **Hiinas**, sealhulgas Tiibeti autonoomses piirkonnas, Sise-Mongoolia autonoomses piirkonnas, Hongkongis ja Xinjiaangi uiguuri autonoomses piirkonnas, osutades ÜRO ülemvoliniku sõltumatu aruande soovitud inimõiguste olukorra kohta Xinjiaangis. EL pöörab erilist tähelepanu inimõiguste täielikule kasutamisele ja põhivabaduste, eelkõige väljendus-, ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabaduse ning usu- ja veendumusvabaduse kasutamisele, samuti naiste ja tütarlaste õiguste kaitsmisele, kultuurilise identiteedi säilitamisele ja sunniviisilise töö kasutamise lõpetamisele. Lisaks jätkab EL inimõiguste kaitsjatega seotud murettekitavate üksikjuhtumite tähelepanelikku jälgimist. EL kutsub Hiina valitsust ja Hongkongi ametivõime tungivalt üles taastama õigusriigi põhimõtte ja inimõiguste täieliku austamise. EL kutsub üles lõpetama rahvusvahelise humanitaarõiguse ning inimõiguste rikkumised kõigi **Süüria** konflikti osapoolte, eelkõige režiimi ja selle liitlaste poolt, ning kordab, et ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonil 2254 põhinev kaasav poliitiline lahendus on ainus tee püsiva rahu saavutamiseks. EL tervitab ÜRO peasekretäri aruannet, milles soovitatakse luua uus rahvusvaheline organ, mis tegeleks kadunud inimestega Süürias, ning vaatab positiivselt läbi ettepanekud sellise mehhanismi toetamiseks. Lisaks eeldatakse, et Türgi kui ELi kandidaatriik ja Euroopa Nõukogu pikaajaline liige täidab oma vastavaid kohustusi.

8. Inimõiguste kaitsjaid käsitleva deklaratsiooni 25. aastapäeva kontekstis kahekordistab EL oma jõupingutused, et toetada inimõiguste kaitsjaid ning teeb ÜRO foorumitel tihedat koostööd **kodanikuühiskonnaga ja inimõiguste kaitsjatega** nende kõige laiemas tähenduses, sealhulgas naiste ja noorte juhitavate organisatsioonidega. EL kaitseb ja edendab jätkuvalt kodanikuühiskonna täielikku ja sisulist osalemist kõigil ÜRO foorumitel. EL mõistab karmilt hukka kõik survemeetmed, mis on suunatud selliste inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vastu, kes teevad, püüavad teha või on teinud koostööd ÜRO süsteemiga. EL toetab sellega seoses jätkuvalt ÜRO peasekretäri asetäitjat inimõiguste küsimuses. ELil on juhtroll kodanikuühiskonna ja inimõiguste kaitsjate, sealhulgas eksiilis tegutsevate inimõiguste kaitsjate jaoks turvalise ja soodsa keskkonna edendamisel, ning ta mõistab jätkuvalt hukka kõik nende vastu suunatud ähvardused või rünnakud. EL pöörab erilist tähelepanu inimõiguste kaitsjaid ähvardavatele uutele ohtudele, nagu ebaseaduslik jälgimine internetis ja piiriülesed repressioonid. EL pöörab erilist tähelepanu konkreetsetele riskidele, millega puutuvad kokku teatavad inimõiguste kaitsjate kategooriad, kes kannatavad sageli diskrimineerimise, vägivalla ja ahistamise all nii internetis kui ka väljaspool seda, eelkõige naissoost inimõiguslased, keskkonna-, maa- ja põlisrahvaste õiguste, LGBTI-inimeste õiguste ja töötajate õiguste kaitsjad. Samuti on EL vastu kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahendavatele õiguslikele ja haldusmeetmetele, nagu takistused valitsusväliste organisatsioonide registreerimisel, ressurssidele juurdepääsu piirangud ning koormavad kontrollieeskirjad ja aruandlusnõuded. EL teeb tihedat koostööd ÜRO inimõiguste ülemvolinikuga ja erimenetluste raames, tagamaks et kodanikuühiskonna ja inimõiguste kaitsjate häält võetaks kuulda.

9. EL edendab ja kaitseb jätkuvalt õigust **arvamus- ja väljendusvabadusele** nii internetis kui ka väljaspool seda, **samuti meediavabadust** ning mõistab jätkuvalt hukka ajakirjanike, blogijate ja muude meediatöötajate vastu suunatud ahistamise, ähvardused ja rünnakud. EL tugevdab pluralistliku ja sõltumatu meedia toetamist ja tuletab meelde riikide kohustust tagada, et nende teabealased õigusaktid, poliitika ja meetmed oleksid kooskõlas nende kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelisest inimõigustealasest õigusest. EL jätkab hoiatamist riikide suurenenud kontrolli eest veebiriiumi üle, kaitstes demokraatlikke protsesse ja tagades välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja desinformatsiooni vastases võitluses inimõigustepõhise ja kogu ühiskonda hõlmava lähenemisviisi proaktiivse kohaldamise. EL tugevdab ka oma tegevust **akadeemilise vabaduse** säilitamiseks. EL jätkab **kogunemis- ja ühinemisvabaduse** kaitsmist ja edendamist ning rahumeelsete meeleavaldajate hirmutamise, ähvardamise ja nendevastase vägivalla hukkamõistmist.
10. EL on jätkuvalt pühendunud **usu- ja veendumusvabaduse** õiguse edendamisele ja kaitsmisele kogu maailma inimeste jaoks. EL mõistab hukka mis tahes isiku vastu suunatud ja mis tahes isiku poolt toime pandud usu- või veendumuspõhise diskrimineerimise, sallimatuse, vägivalla ja tagakiusamise. EL edendab ja kaitseb igaühe õigust omada või mitte omada usku või veendumusi, neid väljendada või muuta, mõistes samal ajal hukka usust taganemise kriminaliseerimise ja pühaduseteotust käsitlevate seaduste väärkasutamise. EL toetab jätkuvalt religioonidevahelist dialoogi, mis on tõhus inimõiguste edendamise vahend. EL suhtleb aktiivselt ÜRO usu- ja veendumusvabaduse eriraportööriga ja toetab tema volitusi.

11. EL mõistab jätkuvalt hukka **piinamise** ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise või karistamise kasutamise kogu maailmas. EL on vastu meelevaldsetele vahistamistele ja kinnipidamistele ning toetab ka edaspidi vanglate ja muude kinnipidamiskohtade sõltumatut järelevalvet, kinnipidamistingimuste parandamist ning kinnipeetavate kohtlemist kooskõlas rahvusvaheliste kohustuste ja standarditega. EL kutsub veelkord üles ÜRO piinamisvastase konventsiooni ja selle fakultatiivprotokolli laialdasele ratifitseerimisele ja tulemuslikule rakendamisele. Osana oma püüdlustest kaotada piinamine kogu maailmas jätkab EL piinamisvaba kaubanduse liidu edendamist ning kaalub edasisi samme, et keelata surmanuhtluse täideviimiseks ja piinamiseks kasutatavate kaupadega kauplemine. EL on jätkuvalt kindlalt vastu **surmanuhtluse** kasutamisele mis tahes olukorras ning propageerib kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivprotokolli võimalikult ulatuslikku ratifitseerimist. EL kutsub kõiki ülejäänud riike, kus surmanuhtlust ikka veel kasutatakse, üles selle kasutamisest loobuma või esimese sammuna surmanuhtluse kaotamise suunas säilitama või kehtestama selle täideviimisele moratoriumi. EL julgustab moratoriumi kehtestanud riike surmanuhtluse täielikult kaotama.
12. EL kutsub jätkuvalt kõiki riike üles järgima rahvusvahelist inimõigustealast õigust ning tagama ÜRO ja inimõigustealastele järelevalvemehhanismidele tingimusteta ja piiramatult juurdepääsu oma territooriumile. EL kutsub samuti kõiki relvakonfliktide osapooli jätkuvalt üles järgima täielikult **rahvusvahelist humanitaarõigust** ning tagama täieliku, ohutu, viivitamatu ja takistusteta üleriigilise võimaluse humanitaarabi andmiseks abi vajavale elanikkonnale. EL kutsub relvakonfliktide osapooli jätkuvalt tungivalt üles võtma kõik vajalikud meetmed tsiviilisikute ja -objektide kaitsmiseks. EL toetab jätkuvalt inimõiguste suuremat integreerimist ÜRO rahu- ja julgeolekualastesse jõupingutustesse. Tsiviilelanike täiendavaks kaitsmiseks ja põhimõttekindla humanitaartegevuse edendamiseks toetab EL ka partnereid tugevate inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimise raamistike vastuvõtmisel ja rakendamisel.

13. EL kinnitab taas oma kindlat pühendumust austada, kaitsta, järgida ja edendada kõiki **majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi**, sealhulgas õigust haridusele, toidule, veele ja sanitaartingimustele, tervisele, piisavale eluasemele ja inimväärsele tööle, ning toetada sellega seotud asjakohaseid algatusi. EL osaleb majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste valdkonnas ennetavalt oma algatuste raames. EL pöörab jätkuvalt erilist tähelepanu toiduga kindlustatuse kriisi inimõiguste aspektidele. EL edendab jätkuvalt õigust **haridusele**, sealhulgas inimõigustealasele haridusele ja elukestvale õppele, lõimimist **digitaalarengu tegevuskavaga**, sotsiaalset ja digitaalset osalemist, soolist võrdsuslikkust ja kõigi naiste mõjuvõimu suurendamist ning mittediskrimineerimist. EL edendab jätkuvalt kultuuripärandi kaitse aspekte.
14. EL edendab aktiivselt universaalseid inimõigusi ja põhivabadusi, õigusriiki ja demokraatlikke põhimõtteid **digivaldkonnas**. EL edendab inimõigustepõhise lähenemisviisi kohaldamist uutele digitehnoloogiatele, sealhulgas seoses tehisintellektiga. EL jätkab aktiivset tegevust ÜRO foorumitel, et juhtida tähelepanu sellele, millised on uute ja kujunemisjärgus digitehnoloogiate võimalused ja mõju inimõigustele. EL jätkab koostööd ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ja teiste partneritega, sealhulgas tehnoloogiasaadiku bürooga, ÜRO peasekretäri digikoostöö tegevuskava rakendamisel ja ülemaailmse digikokkuleppe väljatöötamisel. EL toetab avatud, vaba, koostalitlusvõimelist, usaldusväärset ja turvalist internetti ning jätkab tähelepanu juhtimist internetiühenduse sulgemiste, internetitsensuuri ja internetis ebaseadusliku jälgimise tagajärgedele. EL kutsub jätkuvalt üles kaitsma kodanikuühiskonna tegutsemisruumi internetis, tõhustama andmekaitset ning võitlema desinformatsiooni ja küberkuritegevuse vastu.

15. EL toetab jätkuvalt meetmeid, et tegeleda mõjuga, mida **kliimamuutused, elurikkuse vähenemine** ja **keskkonnaseisundi halvenemine** avaldavad kõigi inimõiguste täielikule kasutamisele. Sellega seoses edendab EL keskkonnavalaste ja põlisrahvaste inimõiguste kaitsjate olulist rolli. EL osaleb aktiivselt aruteludes, millega edendatakse inimõigust puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale, ning edendab kaasatust ja mittediskrimineerimist. EL osaleb aktiivselt inimõigusi ning kliima ja keskkonna vahelist seost käsitlevates ÜRO resolutsioonides, võttes arvesse ka COP27 tulemusi. EL rõhutab, kui oluline on tagada keskkonnaküsimustes info kättesaadavus, üldsuse osalemine otsustusprotsessis ning õiguskaitse kättesaadavus.
16. EL kordab oma seisukohta, et kaasava ja kestliku arengu saavutamise üks eeltingimus on kõigi inimeste kõigi inimõiguste täielik kasutamine. Seda silmas pidades aitab EL jätkuvalt rakendada ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030, kohaldades arengukoostöös inimõigustel põhinevat lähenemisviisi. See lähenemisviis, mis on kooskõlas ELi ühise seisukohaga kõnealuses küsimuses, toetab **õigust arengule**, mis põhineb kõigi inimõiguste universaalsel, jagamatul, omavaheliselt seotud, üksteisest sõltuval ja vastastikku tugevdaval laadil, kusjuures üksikisikud on arenguprotsessi kesksed osalised ja edasiviijad ning sellest kasusaajad. Õigust arengule käsitleva õiguslikult siduva vahendi väljatöötamise protsessis osaleb EL konstruktiivselt, ilma et see mõjutaks tema lõplikku seisukohta, et viia kõnealust õigust käsitleva konventsiooni muudetud kavand täielikult kooskõlla rahvusvaheliste inimõigustealaste normidega.

17. EL tõukab tagant ja suurendab oluliselt rahvusvahelisi jõupingutusi, et tagada **sooline võrdõiguslikkus**, kõigi inimõiguste edendamine ja täielik kasutamine kõigi naiste ja tütarlaste poolt ning viimaste mõjuvõimu suurendamine, kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega, sealhulgas soolise aspekti arvestamise kaudu riikide ja teemade kontekstis. EL edendab jätkuvalt soolise perspektiivi lõimimist rahu- ja julgeolekualastesse algatustesse, sealhulgas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 (naiste, rahu ja julgeoleku kohta) ning sellele järgnevate resolutsioonide rakendamise kaudu. EL kasutab võimalust kõnealuste kohustuste kinnitamiseks ja esiletoomiseks iga kord kõigil asjakohastel foorumitel, sealhulgas naiste staatuse komisjonis ning rahvastiku- ja arengukomisjonis ning rõhutab vajadust ambitsioonika ja ümberkujundava lähenemisviisi järele, et tegeleda soolise ebavõrdsuse, diskrimineerimise ning naiste ja tütarlaste vastu suunatud vägivalla algpõhjuste ja riskiteguritega. EL seab jätkuvalt oma jõupingutuste keskmesse igasuguse **seksuaalse ja soolise vägivalla**, sealhulgas koduvägivalla ja lähisuhtevägivalla, lapsega sõlmitud, varajaste ja sundabielude, naiste suguelundite moonutamise ja muude naiste ja tütarlaste vastu suunatud kahjulike tavade ennetamise ja kaotamise nii internetis kui ka väljaspool seda, ning edendab kogu ühiskonda hõlmavaid jõupingutusi, et kaasata mehi ja poisse kui soolise võrdõiguslikkuse liitlasi ja kasusaajaid seksuaalse ja soolise vägivalla kaotamisse, igasuguse soolise ebavõrdsuse kõrvaldamisse, diskrimineerivate seaduste ja sotsiaalsete normidega tegelemisse ning sooliste stereotüüpide vastu võitlemisse. Nõukogu tuletab meelde oma pühendumust toetada naiste ja noorte võrdset, täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist kogu oma mitmekesisuses, sealhulgas kõigis ühiskondliku ja poliitikaelu valdkondades, nagu on sätestatud ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas (2020–2024).

18. ELil on jätkuvalt kohustus edendada, kaitsta ja järgida kõiki inimõigusi ning rakendada täies mahus ja mõjusalt Pekingi tegevusprogrammi ning rahvastiku ja arengu rahvusvahelise konverentsi tegevusprogrammi ning nende läbivaatamiskonverentside tulemusi; samuti on selles vallas ELi tähelepanu all endiselt seksuaal- ja reproduktiivtervis ning -õigused. Seda silmas pidades kinnitab EL taas oma kindlat tahet edendada, kaitsta ja järgida iga inimese õigust omada täielikku kontrolli ning otsustada vabalt ja vastutustundlikult oma seksuaalsuse ning seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud küsimuste üle ilma diskrimineerimise, sunni ja vägivallata. Lisaks rõhutab EL vajadust tagada üldine juurdepääs igakülgele kvaliteetsele ja taskukohasele seksuaal- ja reproduktiivtervise alasele teabele ja haridusele, sealhulgas põhjalikule seksuaalharidusele, ning tervishoiuteenustele.
19. EL on jätkuvalt kindlalt vastu igasugusele **diskrimineerimisele**, sealhulgas soo, rassi, etnilise või sotsiaalse päritolu, usu või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel, pöörates erilist tähelepanu mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise vormidele, ja võtab täiendavaid meetmeid igasuguse diskrimineerimise vastu võitlemiseks. EL kordab, et on võtnud eesmärgiks tagada võrdsus ja mittediskrimineerimine ning kõigi inimeste õigus kasutada kõiki inimõigusi ja põhivabadusi, ning tagada muu hulgas noorte, tütarlaste ja naiste, puuetega inimeste ning LGBTI-inimeste osalemine, samuti ebasoodsas, haavatavas ja tõrjutud olukorras olevate inimeste, sealhulgas laste kaitse. EL teeb järjepidevalt ja konstruktiivselt koostööd ÜRO volitatud isikutega, keskendudes vägivalla ja igasuguse diskrimineerimise vastu võitlemisele, ning toetab jätkuvalt tugevalt ÜRO sellesuunalist tööd.

20. EL jätkab jõuliselt **lapse õiguste** toetamist. See pühendumus on jätkuvalt ELi jõupingutuste oluline komponent, mille eesmärk on hoida ära igasugune lastevastane vägivald ning edendada üldist juurdepääsu haridusele, pöörates erilist tähelepanu tütarlaste juurdepääsule haridusele. EL pöörab jätkuvalt erilist tähelepanu konflikti- ja konfliktijärgsetes olukordades ning ebasoodsas, haavatavas ja tõrjutud olukorras olevatele inimestele, sealhulgas põlisrahvaste lastele ja vähemuste, sealhulgas rahvus- või etniliste vähemuste hulka kuuluvatele lastele ning samuti puuetega lastele. EL toetab täielikult relvakonfliktidest mõjutatud laste küsimustega ja lastevastase vägivalla küsimustega tegelevate ÜRO peasekretäri eriesindajate volitusi ja teeb nendega aktiivselt koostööd. Selle tagamiseks, et lapsed saaksid internetis positiivseid ja turvalisi kogemusi ja oleksid ohtude eest kaitstud, on ülioluline tõhusalt võidelda internetis leiduva lastevastase vägivalla, ärakasutamise ja kuritarvitamise kõigi vormide, küberkiusamise ja kahjuliku veebisisu vastu. EL kutsub kõiki partnereid, kes ei ole veel ratifitseerinud ÜRO lapse õiguste konventsiooni, seda tegema, ning julgustab ja toetab selle konventsiooni fakultatiivprotokollide ratifitseerimist ja rakendamist.
21. EL suurendab jõupingutusi, et tagada **kõigi inimõiguste täielik kasutamine eakamate inimeste poolt**, tugevdada pikaajalist hooldust, käsitleda selle kvaliteeti, kättesaadavust ja taskukohasust ning toetada vanuselise diskrimineerimise ja vanussurvega võitlemisega seotud püüdlusi, eesmärgiga tagada eakamate inimeste inimväärikus ja heaolu, sotsiaalne õiglus ja põlvkondadevaheline solidaarsus. Sellega seoses teeb EL aktiivset koostööd ÜRO vananemisteemalise tähtajatu tööühmaga.

22. Ülimalt oluline on kaitsta vähemuste hulka kuuluvate isikute õigusi. EL kutsub kõiki riike jätkuvalt üles austama, kaitsma ja järgima **vähemuste hulka kuuluvate isikute** inimõigusi, nagu on sätestatud rahvus- või etnilistesse, usu- ja keelevähemustesse kuuluvate isikute õiguste deklaratsioonis. EL edendab nende õigust tõhusalt osaleda kultuuri-, usu-, sotsiaalses, majanduslikus ja avalikus elus. EL on vastu igasugusele vägivalla või vaenu õhutamisele ning vaenukõnele nii internetis kui ka mujal, kaitses samal ajal täielikku õigust arvamus- ja väljendusvabadusele. EL jätkab vähemuste hulka kuuluvate isikute küsimuste käsitlemist, kui nende esindajatel puudub või on piiratud võimalus end väljendada, sealhulgas Inimõiguste Nõukogus ja muudel asjakohastel foorumitel.
23. EL edendab jätkuvalt **põlisrahvaste** õigusi, nagu need on sätestatud põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis ja rahvusvahelises inimõigustealases õiguses, ning osaleb seda silmas pidades aktiivselt kõigil asjaomastel foorumitel, kus arutatakse põlisrahvaste õigusi. EL osaleb jätkuvalt aktiivselt kõigis jõupingutustes, et edendada põlisrahvaste esindajate ja institutsioonide täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist asjaomastes ÜRO organites, sealhulgas Inimõiguste Nõukogus, neid mõjutavates küsimustes. EL rõhutab, kui oluline on kaitsta põlisrahvaste hulka kuuluvaid inimõiguste kaitsjaid ja tagada, et nad saaksid edendada inimõigusi repressioone kartmata. EL edendab põlisrahvaste naiste täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist ja juhtimist. EL rõhutab, kui oluline on tagada põlisrahvaste lastele juurdepääs haridusele nende emakeeles ja kultuuris.

24. EL teeb täiendavaid jõupingutusi, et konstruktiivselt osaleda kõigis algatustes, mis on seotud võitlusega **rassismi**, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastu kogu maailmas, pidades samal ajal meeles oma pikaajalist seisukohta, et on tarvis tagada rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni ülemaailmne ratifitseerimine ning täielik ja tõhus rakendamine; samuti on tarvis rakendada Durbani deklaratsiooni ja tegevuskava ning vajaduse korral täiustada ja ühtlustada selle järelmeetmete mehhanisme.
25. EL tõhustab meetmeid rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ja inimõigustealaste põhimõtete ning rahvusvahelise humanitaarõiguse ja pagulasõiguse järgimise tagamiseks seoses **pagulaste, riigisiseste põgenike ja rändajatega**, pöörates erilist tähelepanu lastele, eakamatele inimestele, naistele ja teistele haavatavas olukorras olevatele inimestele. EL jätkab seaduslike rändevõimaluste pakkumist, austades samas täielikult riikide pädevusi, ning kutsub jätkuvalt kõiki riike üles tõkestama inimkaubandust ja -smugeldamist, kaitsma ohvreid, säilitama soo aspekti arvestava ja lapse huve arvesse võtva lähenemisviisi ning tagama toimepanijate suhtes tulemusliku süüdistuse esitamise. EL mõistab jätkuvalt karmilt hukka riiklikult toetatava pagulaste ja rändajate poliitilistel eesmärkidel ärakasutamise kolmandate riikide poolt ning võitleb sellise tegevuse vastu, austades alati täielikult inimõigusi ja rahvusvahelist õigust.

26. **Terrorism**, vägivaldne äärmuslus ja organiseeritud kuritegevus kujutavad endast tõsist ohtu rahule ja julgeolekule. EL kutsub kõiki riike üles tagama, et terrorikuritegudele ja organiseeritud kuritegevusele reageeritakse täielikus kooskõlas rahvusvahelise õiguse, eelkõige rahvusvahelise inimõigustealaste õiguse, rahvusvahelise humanitaarõiguse ja rahvusvahelise pagulasõigusega. Terrorismivastane võitlus hõlmab terrorismijuhtumite piisavat uurimist ja nende eest süüdistuse esitamist, austades täielikult inimõigusi ja õigusriigi põhimõtet, järgides ohvritekeskset lähenemisviisi ning tagades ohvrite õiguste kaitsmise ja edendamise. EL toetab naiste aktiivse ja sisulise osalemise jätkuvat edendamist ennetusalastes ja terrorismivastastes jõupingutustes.
27. EL jätkab koostööd ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ning ÜRO **ettevõtjate ja inimõiguste** töörühmaga, et edendada äritegevust ja inimõigusi käsitlevate ÜRO juhtpõhimõtete rakendamist kogu maailmas. EL jätkab riiklike tegevuskavade vastuvõtmise toetamist ja tervikliku ELi raamistiku väljatöötamist ÜRO juhtpõhimõtete rakendamiseks ÜRO juhtpõhimõtete tegevuskava alusel, mis on koostatud järgmiseks äritegevuse ja inimõiguste kümnendiks. EL tugevdab oma osalemist ÜRO foorumitel ja osaleb aktiivselt ÜRO aruteludes äritegevust ja inimõigusi käsitleva õiguslikult siduva dokumendi üle ning on valmis tegema koostööd valitsustevahelise avatud töörühma (OEIGWG) esimehe ja esimehe sõpradega ning teiste partneritega, et uurida võimalusi konsensusel põhineva vahendi loomiseks, mis saab tõhusalt parandada ohvrite kaitset ja luua ülemaailmselt võrdsed tingimused.
-